

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Hajnal-utca 2.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre . . . . . 4 "

Negyedévre . . . . . 2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Sváb Károly és dr. Hirschler Ignác.

Az új főrendiházba a magyar kormány közéletünk két kitünőségét is kinevezi és pedig dr. Hirschler Ignácot és Sváb Károly országgyűlési képviselőt, amaz a tudomány terén elsőrangú tekintély, emez a politikai élet mezéjén szerzett magának érdemeket a kitüntető kinevezéshez.

Hogy e két jeles férfi és kipróbált hazafi nevét a többi még kinevezendő huszonnyolczból külön kiválasztva említjük, arra nekünk némely tekintélyt arrogáló lapnak az a kijelentése ad okot, hogy a kormány ezen köztiszteletben álló két kitünőség kinevezése által rója le a zsidóság iránt magára vállalt kötelmeit, vagy is, hogy az ismeretes főrendiházi törvény 5. §-ának mellőzött d) pontjának dr. Hirschler és Sváb Károly kinevezése által szerez érvényt.

Ki kell jelentenünk már most jó eleve, hogy mi e kinevezéseket illetőleg nem csak egészen más nézetben vagyunk, de a legerélyesebb határozottsággal tiltakozunk annak még csak a föltevése ellen is, mintha dr. Hirschler Ignác és Sváb Károly kinevezése által az ismeretes d) pont mellőzése folytán való sérelmeink orvoslást nyertek volna.

Mert, eltekintve a mellőzött d) ponttól, mit mond a törvény mai formájában és mai érvényében a kormány kinevezési jogáról.

Azt mondja, hogy a kormánynak joga van 30 tagot az új főrendiházba kinevezni, miután pedig a kormány kinevezési joga semmiféle föltételhez kötve nincs, ezen 30 tag kinevezése tehát nem egyéb, mint egyszerű, számhoz kötött és illetve számok által korlátozott pairschub. Semmi több.

A törvény indokolása, valamint a törvény tárgyalásakor az alsó és felső házban elmondott beszédek szintén csak pairschubnak mondják e kinevezéseket, s mint emlékezhetünk, a kormány kinevezési joga azért korlátoztatott, nehogy a pairschubbal esetleg visszaélés történhessék.

Nos és mit mond még a törvény és a törvény indokolása ezen 30 egyén kinevezéséről?

Azt mondja, hogy ezek a közélet, társadalom, tudomány és művészet kitünőségeiből választandók. És ezt nem csak a törvény, illetve a törvény indokolása mondja, de a közvélemény és a sajtó már előzetesen követelte is, és midőn a kinevezendők névsora köztudomásra jutott, egyesek kitünőségét, érdemeit ugyancsak szigorú kritika alá vették a lapok.

Most már mit mond a főrendi törvény 5-ik

§-ának mellőzött d) pontja? Megállapítja a zsidóság, mint vallási korporáció képviseltetését a főrendiházban a vallások egyenlősége elvének alapján.

Ebből tehát következik az, hogy vagy elfogultság, vagy tudatlanság kell ahhoz, hogy valaki, a törvény kétségét fenn nem hagyó intézkedései dacára a dr. Hirschler és Sváb Károly kinevezését a zsidóság, mint vallási korporáció főrendi képviseltetésének tekintse. E kinevezést egyébnek, mint a tudomány és a politikai élet terén szerzett érdemek méltánylatának tekinteni nem lehet és nem szabad.

Avagy, ha az antiszemitizmus otromba igaztásainak művelt embernél talaja nincs, s ha a kormánynak többszörös tiltakozása az antiszemitizmus üzelmei ellen őszinte és igaz, kérjük: Magyarország annyira gazdag-e kitünőségekben, hogy 30 kiváló férfi érdemeinek méltatásánál dr. Hirschler Ignácot mellőzni lehetett volna? Bizonyára nem, miután ő szakmájában az orvosi tudományoknak kül- és belföldön egyaránt elismert elsőrangú jelese. És nem lehetett volna mellőzni a politikai élet kitünőségei közül sem le gal á b b egy zsidót, s ha itt a választás Sváb Károlyra esett, csak gratulálhatunk a kormánynak.

A dolgok ezen állása mellett tehát, ha a kitünőségek kinevezésénél Hirschler, a politikai élet jelesei közül Sváb vagy valaki más a zsidóság közül mellőztetik vala, ez nem kevesebbet jelentett volna, mint hogy maga a kormány az, a mely az antiszemitizmus élére állott, s az ország nagy férfiai közül egyeseket csak azért mellőz, mert zsidók.

No hát, ez olyan képtelen föltevés, melyet a kormány magatartásának és eljárásának egyes tényei határozottan megczáfolnak. És így nem csak mi nem tekintjük és nem tekinthetjük dr. Hirschler Ignácot és Sváb Károlyt a zsidóság, mint vallási korporáció képviselőinek a főrendiházban, de kétségtelen és el nem vitatható tény, hogy maga a kormány sem tekinti őket olyanokul, hanem kinevezte őket, mint a tudományos és politikai életnek az új főrendiház megalakításának mellőzhetetlen jeleseit.

Tán felesleges hangsúlyoznunk, hogy maguk a kinevezettek sem tekintik, mert nem is tekinthetik magukat a zsidóság egyetemének képviselői gyanánt, s ők is csak szerzett érdemeik hivatalos elismertetését látják méltó kitüntetésükben.

A helyzet ezen alakulásai közepett tehát, midőn ismételten emeljük föl tiltakozó szavunkat az ellen, hogy dr. Hirschler és Sváb Károly kinevez

zésében bár ki is a zsidóság főrendi képviseltetését tekintse; egyszersmint azon erős meggyőződésünknek, abbéli szilárd hitünknek adunk változhatatlan kifejezést, hogy most már a mellőzött d) pont visszaállítása, vagy is, a zsidóságnak, mint vallásfelekezeti testületnek főrendi képviseltetése immár elmaradhatatlan.

Valóban nem csak a szabadelvűség, a jog-egyenlőség és a vallási egyenjogúság mellőzhetlen követelménye ez, a mely elől — meggyőződésünk szerint — az új főrendiház kitérni nem fog, de egyuttal a kormányra és a parlamentre rárótt kötelesség, szemben az antiszemitizmus túlkapásaival és vérfürdőket inscenáló hitvány igaztásaival. A rituális gyilkosságok dajkameséit, a zsidóságnak, mint fajnak hazafiasság és erkölcsi tisztasága ellen rendszeresen terjesztett galád hazugságokat kormány és parlament csak így utasíthatja el magától, ha a zsidóság vallási képviseltetését a főrendiházban mielőbb keresztül viszi és érvényre emeli.

Tehát általános és gyakorlati politikai szempontok egyaránt követelik ezt, nem is szólván arról, hogy a zsidóság arra tömérdek bántalom, gyanúsítás, üldöztetés, piszkoltatás után őszinte hazafisága, rohamos magyarosodása, hazának igaz szeretete jutalmául méltán érdemli meg, hogy a hivatalos Magyarország törvényesen elismert és elfogadott fia legyen.

Tisza Kálmán megígérte a főrendi reform tárgyalásai alatt, hogy a mellőzött d) pontnak érvényt fog szerezni. Bizunk ígéréseben, mert dr. Hirschler és Sváb Károly kinevezésénél az ígélet teljesítésének már az út egyengetését látjuk. Mind a két jelese hazánknak ugyanis, kiválóan alkalmas egyéniség arra, hogy a zsidóság törvényes jogait a főrendek körében elismertesse, hogy eloszlassa az elfogultak téveszméit, s hogy utat csináljon annak, a minek érvényesülnie kell, hogy t. i. a liberális és demokrata magyar földön

minden vallás egyenlő, s minden hit jogositva van nem csak elismertetését követelni, de kivívni a hitbeli meggyőződés tiszteletét.

Hogy Hirschler és Sváb Károly e téren kötelességüket lelkiismeretesen fogják teljesíteni, abban teljesen nyugodtak vagyunk, s azért ugy a törvény intencziói, valamint a zsidóság jogos reményei szempontjából, újra üdvözljük főrendi taggá való kineveztetésüket.

Dr. M—y.

Szász Károly.

A dunamelléki ref. egyházkerületnek e héten közgyűlése volt Budapesten. Nagy és fontos enunziációkat hallottunk ez alkalommal olyan férfiu ajkáról, a ki még rövid idővel előbb annak az áramlatnak volt egyik szószólója, melyet ma már minden józanul gondolkodó hazafi károsnak tart és elítél.

Élénk emlékezetünkben van még az a leírás, melyet Szász Károly miniszteri tanácsos egy folyóiratban közzétett, és a mely vérengző hangon izgatott amaz osztály és felekezet ellen, melynek ma védelmére kel.

Szász Károly utazást tett Felső-Magyarországban Trefort urral együtt és úgy látszott, mintha ez utazás egyéb czéllal összekötve nem lett volna, mint csupán azzal, hogy a felső-magyarországi zsidókat azért, mert kaftánban járnak és hajtincsek a világ előtt pellengérré állítsa és egyuttal felébreszsze a vallás és fajgyűlöletet még azokban a körökben is, hová addig az izgatók szenvedélyes kifakadásai nem hatoltak.

A nemzet jobbjai, kik Szász Károlynak eme tajtékzó és egyenesen üldözésre provokáló cikkét olvasták, csodálkozva kérdeék: Hová fognak jutni a viszonyok, mikor maguk azok a férfiak is, kiknek mint a kormány elsőrangú hivatalnokai a jogrend és a társadalmi béke fentartására törekedniök

TÁRCZA.

A bolygó zsidó.

— Az „Egyenlőség” tárczája. —

Mélyen a középkor sötétébe vész e szomorú legenda eredete; a bolygó zsidóé, a ki szenvedése után megcsufolta az Urat s azóta világszerte jár nyugalom s halál vigasza nélkül. Hogy mikor s hol támadt e homályos rege, a felől keveset tud a nyomozó buvárkodás, a mely pedig sokat foglalkozott már e csodálatos alakkal. Annyi bizonyos, hogy a tizenharmadik században alig volt keresztény nép, mely ne hitte volna a bolygó zsidó hagyományát, a mely valószínűleg a kereszties hadakkal került vissza Palesztinából. Mások szerint e legenda kelete az 1000-ik év, mikorra az evangelium egy pár sorának hamis magyarázatából a világ végét, az Antikrisztus eljövételét és a végítéletet várták. Az Antikrisztus persze nem jött meg s a világ ma is áll: de tizenegyedik század első éveiben még is akadt sok élelmes ember, a ki az általános remegést fölhasználva — Antikrisztusnak adta ki magát és zsarolta e czimen a népet. Nem valószínűtlen, hogy ezek a mindenféle fölbukkanó Antikrisztusok adták meg az első impulzust a bolygó zsidó regéjéhez. A theologia nem mondott ellene a néphitnek. Több evangelium magyarázó azt bizonyította, hogy a bolygó zsidó nem más, mint Malchus, a szolga, kinek Szent-Péter az olajfák hegyén levágta a fülét; mások szerint a bolygó zsidó a rosz lator, a ki ekképen bűnhődik, míg a jó lator Krisztussal van a paradicsomban. Akadtak olyanok is, a kik azt vitatták, hogy az örök bolygó volna Pilátus.

mások ismét más alakot, egy nyugalmat sohasem találó vándort megtettek zsidónak s így e magyarázat nem talált hitelre,

Az 1000-dik év óta azonban a bolygó zsidó nagy ideig nem mutatkozott Európában; természetesen azt hitték, hogy a szerencsétlen valahol a Keleten kóborol, a hol még is türhetőbb a sorsa, mint Páris, Róma vagy London utczáin. Szentföldről jövő zarándokokat sokat faggattak: látták-e a bolygó zsidót; hol igent, hol nemet válaszoltak, s a kik legelőször hitték meséiket, azok persze maguk a mesélők voltak. Az első tekintélyes tanu azonban, a ki e senki által kétségbe nem vont alakról bővebb adatokat szolgáltat, egy örményországi érsek volt, a ki 1228-ban Angolországba utazott az albanyi kolostort meglátogatni. E tudós ember, mikor a bolygó zsidó felől kérdezték, örményül válaszolt, a mely nyelvet az angolok nem értették; de egy antiochiai lovag, az érsek kíséretéből való, francziára tolmácsolta, a mit az ázsiai főpap mondott s a barátok följegyezték elbeszélését a kolostor évkönyveiben, következőképen:

»Miután Jézust kivezették Pilátustól, megbotlott a praetorium küszöbén és elesett. Carthaphilus, a kapus, hátba ütötte őt és gunyosan kaczagva mondta: »Eredj no, Jézus! Minek állsz meg?« Krisztus odább menve, a csufoló felé fordítá kemény tekintetét: »En megyek, de te megvárod, míg visszajövök!« És úgy lett, a mint a Krisztus mondta. Cartaphilus most is várja Krisztus jövetelét. A kinszenvedés idejében harmincz esztendő lehetett; most minden századik évben csodálatos nehéz betegségre esik, a melyből ismét, mint fiatal ember kel ki, olyan kora, mint a passziókor volt és ez az ember zsidó volt és bolygó zsidó lett. Ananiás apostol keresztelte meg József névre. Most Örményországnak, hol egyik, hol másik részében lakik, hol pedig a Kelet más

kellene, mikor maguk ezek a férfiak is belekurjantanak a roszakarátu ferdités és az elfogult butaság bögésébe? Szász Károly egyike volt a legveszedelmesebb izgatónak, mert őt sokan már állásánál fogva is komolyan vették. Hiszen az antiszemita képviselők választási kortesbeszédekben nyíltan hivatkoztak a miniszteri tanácsos antiszemita cikkeire. Hivatkoztak azokra a sorokra, melyek gyűlöletet leheltek minden ellen, a mi zsidó és a melyekben a zsidóról, mint olyanról volt szó csupán, a ki egyébre, mint a nép kiszípolyozására, uzsorára és csalásra nem is képes. És ez állítások igazságtalansága még nagyobb volt, mint a gonoszság, mely tollba diktálta őket. Mert Szász Károly miniszteri tanácsos nem látott, nem hallott, nem tapasztalt egyebet, mint azt, hogy a máramarosi zsidók kaftánban járnak és pajeszt viselnek. Ebből a tényből konkludálta aztán ő nagysága, hogy a zsidók a nép nadályai, hogy vérszopó uzsorások, hogy csalók stb.

Ezt állította Szász Károly a miniszteri tanácsos, mikor Trefort Ágost vallás- és közoktatásügyi minisztert tanulmányi útjára kísérte és ezt a nézetet nem csak egy jelentésben, hanem nagyobb publicitás kedvéért egy újságban rakta le, mintha csak várta volna, hogy az elvetett eszmékből az osztály- és felekezeti harcz fejlődjek ki.

Azóta két év folyt le. És két év után már többé nem Szász Károly a miniszteri tanácsos, hanem Szász Károly a református egyház püspöke nyilatkozott ugyanarról a mozgalomról, melynek ő két évvel előbb egyik oszlopa volt. E két nyilatkozat közt olyan nagy az elvi eltérés, e két nyilatkozat annyira ellentétes, hogy alig érthető, miként idézhetek elő rövid két év tapasztalatai ily változást egy ember nézetében?

Mi mindenesetre örvendetes tudomásul vesszük Szász Károlynak ezen jobb meggyőződésének nyilvánítását, de egyuttal kénytelenek vagyunk a visszaemlékezés keserű érzetével szólni ama méltományaiban.

Szent beszédü, ájtatos ember, a ki azonban sohasem nyitja föl a száját, hanem ha érsekek és más egyházi személyek nem kérik, hogy mondja el történetét; ilyenkor elbeszéli, mint szenvedett halált és mint támadott föl a Krisztus; elmondja a föltámadás legapróbb részleteit olyanok tanúsága után, a kik azt saját szemökkel látták; elbeszéli, miként oszlottak szét az apostolok az evangélimut hirdetni. De mellett nem mosolyog soha, mert könyvekben uszva és telve isteni félelemmel, egyre várja, hogy Jézus Krisztus eljőjön, itélni eleveneket és holtakat; és remeg, hogy az Úr még az itéletnapkor is fog rá haragudni. A világ minden részéből sereglenek nagytekintetű és jeles emberek, meglátni és hallani e szentet; kérdéseikre azonban csak igen röviden felel és nem fogad el semmi ajándékot; beelégzik a legegyszerűbb táplálékkal és ruhával. Cartaphilus abba veti reményét, hogy Jézus azt mondta a keresztfán: »Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!« Hivatkozik szent Pálra, a ki szintén vétkezett, mint ő, és szent Péterre, a ki háromszor is megtagadta a mesterét. Bizakodik isten végtelen irgalmasságában, a mely talán neki is meg fog bocsájtani. — Az örmény érsek, ki e csodálatos dolgokat az albanyi jó szerzeteseknek elbeszélte, hozzátette, hogy ő személyesen ismeri Cartaphilust és nemrég is meghívta asztalhoz, mielőtt nyugati útjára indult volna.

Oly tekintélyes, szent férfiú elbeszéléséhez, mint az örmény érsek volt, természetesen semmi kétely sem férhetett. A legenda szájról-szájra járt és a következő években Örményországból érkező vándorok esküdöztek, hogy ők is látták Cartaphilus Józsefet. — E csodálatos alak háromszáz év mulva egyszerre a német földön bukkant föl. Napjainkig fönmaradt és eléggé ismeretes egy hamburgi polgár 1564. jun. 29-én írott levele, a mely elég

terjedelmében ide írjuk: »Nem levén semmi újság, a mit megírnak, följegyzek egy különös történetet a melyet egy pár év előtt hallottam. Eltzen Pál, theologiai doktor és schleswigi püspök, szavahihető, kitűnő férfiú beszélt nekem, hogy wittembergi tanuló korában, 1542. telén, szülőit volt látogatni Hamburgban. Egy vasárnap, prédikáció alatt, ép a szószékkel szemben egy magas embert látott, a ki leirhatatlan odaadással hallgatta a szent beszédet és nem is mocszant máskor, csak ha a pap Jézus Krisztus nevét említette. Ilyenkor meghajolt, mellét verte és keservesen fohászzkodott. Daczára a téli időnek, mezitláb volt és ruhája csak egy térdig érő zubbony, megkopott köpenyeg. Vagy ötven évesnek látszott és minden mozdulata elárulta idegen voltát. Eltzen kérdésére azt felelte, hogy ő már itt van néhány hete és nemzetiségére nézve zsidó, neve Ahasvérus, mestersége varga; hogy ő jelen volt Jézus Krisztus megfeszítésénél, és ez idő óta folytonosan bolyong a világ minden részében. Beszéde bizonyosságául elmondta, miként fogaték el Jézus, miként vitették Pilátus és Herodes elejébe, hogyan feszítették meg; és sok olyan körülményt említett föl, a miről az evangélisták hallgatnak. Sokat beszélt az apostolok vértanui haláláról és a Krisztus halála óta keleten folyt dolgokról. Eltzen csodálkozott a zsidó különös beszédjei és külseje fölött, beszédbe ereszkedett vele. A zsidó hosszas unszolásra elmondta, hogy Jézus korában ő Jeruzsálemben lakott és üldözte Krisztust, a kit ámitónak tartott, mert ennek mondták a papi fejedelmek és az irástudók; Pilátus előtt ő kiabálta legjobban a „feszítsd meg“ et és ő kivánta, hogy Barabást bocsássák szabadon. Mikor pedig Jézust kivítették a szenvedés hegyére, Ahasvérus a karjára vette kis fiát s a kapuba állott vele, hogy megmutassa neki Jézust. Jézus a kereszt terhe alatt roskadozva, a zsidó

»Az egyházmegyékben majdnem mindenütt rend és békesség uralkodik; csak itt-ott mutatkoznak megdöbbenő jelenségek. Így pl. Kecskeméten a presbyterium megalakítása alkalmával névtelen egyének, mint a »független antiszemita párt tagjai« külön választási listát állítottak össze és befolyásuknak sikerült azt tényleg érvényre is emelni, holott antiszemitzmusnak a ref. egyház kebelbeli ügyeihez semmi köze. A nem várt győzelem a presbyterium régi buzgó tagjait kilépésre és arra kényszerítette, hogy maguk ellen fegyelmi vizsgálatot kérjenek. Az egyház testén mutatkozó ilyen fekélyek — ugymond — tüzes vassal égetendők ki.«

Ugy látszik tehát, hogy a püspök Szász Károly átlátta a miniszteri tanácsos Szász Károly hibáját és siet jóvá tenni azt.

Mi ismételve kijelentjük, hogy bár örvendetes

jelenség gyanánt regisztráljuk az eféle »megtéréseket«, de lelkesülni nem lelkesülünk értük. Az antiszemitizmus nem a zsidónak, hanem a hazának, a nemzetnek, az emberiségnek árt; a zsidót csak boszantja, de nem árt neki. Nekünk, kik átértük Szász Károly vádjait és átkait, reszignációval fogadhatjuk az ő dicséretét is. Nem kell nekünk se dicséret, se szeretet. A mit követelünk, az nem emelkedik túl azokon a követeléseken, miket minden hazafias állampolgár igényelhet. Mi igazságot akarunk — semmi egyebet. Igazságot! Ha valamely állomás betöltéséről van szó, akkor ne utasítsák vissza a folyamodót, mert — zsidó; ha valamely vállalathoz emberi elme, emberi kéz szükséges, ne utasítsák vissza azt az elmét, azt a kezét, mert — zsidó. És kívánjuk, hogy megbecsüljék a zsidót érdeme szerint akár kaftánt visel, akár atillát. Mert nem az atilla, se a sarkantyú teszi a jó hazafit, hanem a szív.

Voltak és vannak atillás és sarkantyus hazafiak, és voltak és vannak kaftános hazafiak!

Az antiszemita táborból.

Még mindig forr, zajong és köpköd az a vulkán, mely antiszemita pártkör czimen a mult választások óta itt a fővárosban megfészkelte magát. De most már többé nem a zsidók ellen, kik néma megvetéssel fogadták eddig az antiszemita gázság vulkanikus kitöréseit. Most antiszemiták állanak antiszemitákkal szemben. Egyik dobálja a másikat és miután fegyverük mindenha sár volt, nem csoda, ha e harc még piszkosabbá tette őket.

A pártok életében nem tartozik a ritka jelenségek közzé, hogy egyik-másik párttag ott hagyja a zászlót és egy másik szolgálatába szegődik. De más pártoknál az ilyen nézet vagy elvváltozás minden nagyobb megrázkódtatás nélkül szokott végbe menni. A disszidens elhordja sátorfáját s megy a másik táborba illedelmes nyilatkozatban bucsuzva bajtársaitól. Az antiszemiták azon-

háza előtt ment el; mire a varga kifutott az utcára és szidalmakkal halmozta el őt, megmutatva neki a vesztőhelyet, a hova mennie kell. Jézus Krisztus nyugodtan veté pillantását a zsidóra, mondván: »Én megállok és megpihenek, te pedig menni fogsz!« A zsidó erre letette gyermekét a földre és nem birt többé visszamenni házába; nem látta viszont sem a feleségét, sem a gyermekeit. Azóta folyvást bolyong idegen országokban; száz év mulva ugyan visszatért egyszer hazájába, de Jeruzsálemet romokban találta, úgy, hogy föl sem ismerhette többé. Most nem tudja: mit akar vele az Isten, hogy így sokáig itt tartja e nyomorúságos életben; élni engedni talán egész az ítéletnapig, hogy mint Jézus kinszenvedésének és halálának tanúja, meggyőzze az istenteleneket. Ő azt kívánja legjobban, bár venné el őt magához az isten. Eltzen és a hamburgi iskola tudós, történetben járatos rektora, megbeszélte vele, hogy Jézus Krisztus halála óta mi minden nem történt a keleten és a zsidó olyan helyesen felelgetett, hogy nem győztek bámulni rajta. Ahasverus magába vonult, hallgatag ember volt és soha sem szólt, hanemha kérdezték, vendégül hivatván, keveset ivott és evett, ha pedig pénzzel kínálták, csak két-három fillért fogadott el s azt is mindjárt a szegényeknek adta; neki, mint mondá, nincs rá szüksége, mert ő rá az isten visel gondot. A meddig csak Hamburgban volt, nem látták nevetni; minden országban az ott divatos nyelvet beszélte; szászul úgy tudott, mint egy született szász. Messze földről jöttek emberek, hogy meglássák őt; a bolygó zsidó főleg a káromkodók ellen mindig nagy haraggal szólt: »Oh nyomorult ember, nyomorult teremtes! hogy mered hiába venni isten nevét és megkáromlani? Ha láttad volna, mily kinokat szenvedett Jézus értted és érttem, inkább szenvedni kívánnál az ő dicsőségére, semmint hogy nevét káromlanád!« Ime, eze-

ban nem így teszik. Ők kézszerítés nélkül hagyják egymást, mint ellenségek válnak el szidalmak, piszkolódások és hajbakapások közt. Mint az utazók kifosztogatására alakult banda tagjai, kik a préda fölött megegyezni nem tudván, a bosszu érzetétől kergetve, hagyják ott bandájukat, hogy annak árulóivá legyenek, úgy az antiszemitákat is csupán a boszuéret vezérli. Nincs nemesebb motívum kilépésükben és így természetes, hogy ők is bajtársaik árulóivá válnak.

Zimándy Ignác és a többi ki- és belépő antiszemita összeveszett a ki és be nem lépő antiszemitával. Összeveszték alaposan és szidalmazták egymást, mint a piaczi kofák. Az a nyilatkozat, melyet Zimándy a »Magyar Állam« czimű szennylapban közzétett, már túl megy minden határon. Ő egyszerűen azzal vádolja czinkostársait, hogy beszámíthatatlan állapotú részegeskedők, kikkel egy kompániában ő — a józan — maradni többé nem akar. De vádolja továbbá azzal is, hogy nemcsak a bor árt nekik, hanem a szabadelvűség is, mely szintén bizonyos mámorba ejti őket.

Ebből a nyilatkozatból tehát kettő tűnik ki: Egy az, hogy az antiszemiták szeretnek inni és hogy azonkívül szabadelvűek is.

Hogy inni szeretnek, azt mi is tudjuk. Mert hiszen az antiszemitizmus létoka az ivás. Ha az antiszemiták vagyionukat, állásaikat és munkaerejüket el nem isszák vala, akkor nem keletkezik antiszemitizmus és nem lett volna antiszemita. Tehát Zimándy urnak egyrészt igaza volt, midőn azt állította, hogy az antiszemita kör tagjai többnyire az iszákosság bűnében fetregő szabadelvű politikusok; de csak egyrészt volt igaza, mert az ellen már mi protestálunk, mintha szabadelvű politikusok volnának. Ugy hisszük, hogy ez utóbbi állításunkat bővebben indokolnunk sem kell. Egyének, kik a zala- és somogy megyei rablásokat politikai programjuk egyik pontjának megvalósulásaként tekintették, azok csak a Zimándy-féle theoriák szerint lehetnek szabadelvűek. Zimándy ur ráfogása tehát rettenetesen nevetséges; de azért még is megérdemli, hogy foglalkozzunk vele. És foglalkozunk e nyilatkozatával, mert nagyon sokat olvastunk ki belőle, a

ket hallom én Eitzen Páltól és más hamburgi szavahihető emberektől, más egyebekkel egyetemben.«

E levél alig egyéb, mint ama tizenharmadik századbeli örmény érsek meséje, más szavakkal elmondva. De nagyon divatba hozta a bolygó zsidó legendáját. A buta nép Ahasverust kezdte látni minden kóbor zsoldáros koldusban. 1575 ben Elsinger Kristóf és Jakab, kiket a holsteini herczeg küldött Spanyolországba követül, étközben találkoztak a bolygó zsidóval, a ki jól beszélt spanyolul és nem is titkolta, hogy ki légyen. Pár év mulva a bolygó zsidó (ugyanaz-e vagy más, nem tudni) Strassburgban bukkant föl és jelentkezett a hatóságnaál, elmondva, hogy ő kétszáz év előtt járt e városban, a mi be is igazolódott a városi krónikákból(!). A zsidó tudott németül, a mit úgy magyarázott meg, hogy isten különös kegyelméből egyszerűen érti amaz országok nyelvét, a melyekben bolyong. Nem sokáig időzött Strassburgban és kijelenté, hogy nagy sajnálatára nem is térhet oda vissza, mert neki még be kell járnia Nyugot-Indiát, aztán véget ér zarándoklása, mert nemsokára eljő az ítéletnap. A bolygó zsidó mindazáltal még egyszer megjelent Francziaországban, még pedig 1604-ik esztendő folyamán. Két gascognei nemes ember IV. Henrik udvarához megvitte a hirt, hogy a bolgó zsidó, kivel ők utközben találkoztak, nemsokára megérkezik. Ez ujdonság csakhamar befutotta az egész országot. Október havában Pierre Louvet, a tudós ügyvéd, Beauvais mellett egy öreg embert latott, a ki a köréje sereglő kis gyermekeknek intéseket adott és elbeszélte Krisztus kinszenvedésének történetét. — Mondogatták ugyan, hogy ez a bolygó zsidó, de nem törődtek vele sokat, mert egyszerű ruhái miatt föl sem tűnt, másrészt pedig egyszerű mesélőnek tartották »nem hihetvén«, jegyzi meg az okos Louvet, »hogy az ember ennyi idő óta a világon lehessen.«

mit a gyenge elméjü Zimándy nem fejezett ki tisztán, de azért még is benne van a nyilatkozatban. Értjük ez alatt a magyar klerikális párt háboru-üzenetét a feudális párt-
nzk. Eleinte e két párt karöltve járt és oppozícióba egyesült valahányszor a kormány szabadelvűbb törvényjavaslatot előterjesztett. A zsidó és keresztények közti házassági törvényjavaslat egyedül ezen két elem egyesülésének köszönheti bukását. A főrendiházi törvényjavaslatnál a feudális párt már nem volt többé az a jó barát, ki tüskén-bokron át követ, és a két párt közti kötelék eme lazulásában a klerikális párt bizonyos nemét a perfidiának látta, melyet most valamiképen megboszulni akarná. Ennek a felfogásnak, ennek a szellemnek a hatása förmedt fel Zimándy nyilatkozatában. Mert Zimándy és társai a klerikális párt csahosai ép úgy, mint a hogy a többi antiszemita a feudális párt lármás kortesei.

Most tehát e kettő veszekedik egymással. Az urak, vagy is a veszekedő csahosok kenyéradói pedig mélyen hallgatnak és várják a dolgok fejleményeit. Ők csak farkasszem néznek egymással, míg végre ők maguk is hajba kapnak és akkor a szabadelvűség és a demokrácia fog nevetni, ugyanaz a demokrácia, melynek bőre fölött a klerikális és feadalis pártok összevesztek.

Felvilágosításul.

Lapunk mult heti számában említettük azt a röpiratot, melyet dr. X. Y. B é k é s - C s a b á n közzétett és a melyben Veres József orosházi ref. papnak és orsz. képviselőnek a zsidók ellen tett kifakadásai kellő világitásba helyeztetnek. A röpirat szerzője többek közt Veres ur beszédének azon részével is foglalkozik, melyben a zsidók szervezését érinti. Veres ur e tekintetben is vastag ignoranciáját árulja el és a röpirat szerzője e tudatlanságot a következő sorokkal ostromozza.

„Veres ur beszédjének még néhány »apróbb« helytelenkedéseire kell megtenni igénytelen észrevételeinket.

Chorin beszédjére vonatkozva, azt mondja többek közt nagyképűsködve Veres ur: »Ha már csakugyan

A bolygó zsidó tehát Beauvaisban nem aratott sikert és nemsokára el is tűnt a környékről. Később felbukkant más vidékeken, a hol ha hirtelen vihar vagy forgószél támad, ma is azt mondják a pórok, keresztet vetve magukra: „C'est le juif-errant qui passe!“ (A bolygó zsidó megy erre).

Egy Bordeauxban 1609-ben megjelent ponyvairat szerint a tizenhatodik század végén a bolygó zsidót látták Angol-, Francia-, Olasz- és Svédországban Chrysostomus Dudulaeus szerint pedig 1599-ben Bécsen át Lengyel- és Oroszország felé bujdosott. 1601-ben Lübecket látogatta meg, 1613. táján pedig Krakóban, majd Moszkvában mutatkozott. Itt beszéltek vele, de nem tudták rávenni, hogy valamit egyék. 1603. január 14-én visszatérve Lübeckbe, azt mondta Colert ügyvédnek, hogy tizenhat század óta sem nem evett, sem nem ivott, sem nem aludt. Ugyan-e nap prédikációt hallgatott a templomban. Ezután harmincz évig nem látták Németországban, míg végre 1633. őszén megjelent (immár harmadszor) Hamburgban, honnan azonban sietve távozott, fennen panaszkodva, hogy e keresztény város tele van — zsidóval.

A bolygó zsidó 1642-ben Lipcsében járt és még is voltak buzgó zarándokok, kik ugyanakkor érkezve vissza a szentföldről, azt állították, hogy a bolygó zsidó soha nem távozott Jeruzselemből és folyton a törökök rabja. A szerencsétlen zsidó egy mélyen a föld alatt fekvő tömlöczbe van bezárva, a hol nem tesz egyebet, mint szüntelen föl és alá jár a négy fal közt, némán verve mellét és fonnyadt kezeivel döngetve a köveket. Még folyton római ruháját viseli, a melyen nem látszik meg, hogy tizenhat század óta használja. Turinban a tizenhatodik század elején egy olasznyelvű kis füzet jelent meg, a mely ugyancsak azt állítja, hogy a bolygó zsidó börtönben van.

akarnak szervezkedni (t. i. a zsidók) és mégis eddig csak az akaratnál maradtak, miért házitja mi reánk, hogy kérjük a hitszervezet megerősítését a kormánytól, miért nem kéri ő maga, miért nem kéri a hitfelekezet, hisz nekik áll érdekükben nem nekünk?»

No lám, a zsidók akarnak szervezkedni, de csak az akaratnál maradtak és a hitfelekezet nem kéri a szervezkedést!

Ki tehet arról, ha Veres ur minden lépten-nyomon elárulja azon tárgyban merő tudatlanságát és járatlanságát, melyről szól!

A dolog a hitfelekezeti szervezettel ugyanis a következőképen áll:

Már 1851-ik évben Thun cs. kir. miniszter ideje alatt ült össze egy izr. országos bizottság, mely a legkitünőbb rabbikból és a legműveltebb laikusokból állott, az akkori kormány részéről kiküldött Sacher helytartósági tanácsos elnöklete alatt és dr. Löw Lipót, a hirneves szegedi rabbi előadása mellett egy zsidóhitfelekezeti szervezeti szabályzatot dolgozott ki. Az akkori viszonyokat tekintve, kitünő, rendszeres egészét képező munkalat volt ez, melynek létrehozóira a kiküldött kormányképviselő, látván tudományosságukat, azt mondá, hogy a magyar-zsidók büszkék lehetnek a lelkészeikre.

A szervezeti szabályzat a következő főbb részekből állott: „1. Az izraeliták polgári viszonyairól, a következő alszakaszokkal: a) a zsidók polgári jogegyenlősége és az abból eredő határozmányokról; b) a születési, esketési és halálozási anyakönyvekről. 2. A zsidók kultuszviszonyairól; a) a hitközségekről; b) az anya- és fiókhitközségekről; c) az egyes egyéneknek a hitközség kötelékébe való felvételéről; d) az izr. hitközségi tagok jogai és köteleseégeiről; e) az izr. hitközségek vagyonának kezeléséről; f) a hitközségi szükségletek fedezéséről; g) az elnökség és választmányról; h) a nyilvános istenisztelet szabályozásáról; i) a hitközségi tisztviselőkről egyáltalában; k) a lelkészről (rabbiról), a mely alszakasz a rabbi minősítését, választási módját, a rabbi jogait és köteleseégeit, végül az ország rabbijainak egymáshoz való viszonyát írja körül; l) a többi hitközségi tisztviselőkről; m) a hitköz-

Annyi hát bizonyos, hogy nem ez a bolygó zsidó az, a kit két brüsszeli polgár 1640-ben a soigneszi erdőn talált. Ez alak, a szemtanuk vallomása szerint, antik szabásu ruhába volt öltözve és a polgárokkal betért egy fogadóba, hol ivott ugyan, de le nem ült; elmondta történetét is, és hogy őt Laquedem Izsáknak hívják; azzal elsiertet, hallgatóit a legnagyobb megdöbbenés közt hagyva. E történet európaszerte feltűnést keltett s egyre sürűbben akadtak esküdni kész tanuk, a kik a bolygó zsidót látták. Egész irodalom keletkezett fölöle; a sok könyv és ponyvairat közt legérdekesebb egy jénai tudós: Droscher Márton 1668-ban megjelent »De duobus testibus vivis Passionis Christi« című könyve, a mely a mellett tör lándzsát, hogy Ahasverus és Cartaphilus voltaképen két különböző személy s így bolygó zsidó — kettő van!

Mindazáltal sem egyik, sem másik bolygó zsidó nem mutatta magát egész 1774. április 22-ig, mikor végre a harmadik megjelent Brüsszelben. Mint a régi dal mondja: »a tudós polgárok soha sem láttak olyan nagyszakállu embert, mint ez volt.« Laquedem Izsákuak vallotta nevét és történeteképen az ismeretes regét beszélte el. Öt-ször került meg a világot; volt Amerikában is. Minden vendégszerető unszolása sem bírta visszatartani a szerencsétlent, a ki rohant tovább uttalan utján. — Ez idő óta nem látta bolygó zsidót senki. Ha ma bukkannék föl valahol, alkalmasint rövid uton dologházba küldenék, mint javithatatlan vagabundust. Szegény Cartaphilus-Ahasverus-Laquedem Izsák ma már csak a poézisben kóborol és kísért; valószínű, hogy a vers-írók nem is fogják őt nyugton hagyni — egész az itéletnapig.

ségi nyílt helyekről (templom, iskola és temető). 3. Az izraelita oktató intézetekről; a) nép- és vallásiskolákról b) a Talmudiskolákról. 4. A szegény- és jótékonyintézetekről: a) szegények ápolásáról; b) a jótékony intézetekről általában; c) a temetkezési egyletekről; d) az alapítványokról. 5. Az izraeliták hitközségi és iskolaügyi intézetei fölötti állami felügyeletről: a) az izr. kerületi hitfelekezeti bizottságokról. — Ezen öt főszakaszban összesen 285 §-ban kimerítőleg történt intézkedés a magyarországi zsidók szervezkedéséről, s nem ezeken, hanem az akkori abszolút kormányon mult, hogy e szervezet, melyet cs. k. pátens alakjában terveztek életbe léptetni, soha ki nem bocsájtattott.

Ezután másodszer az 1868-iki évben báró Eötvös József kir. legmagasabb leirattal hívatta össze az u. u. zsidó kongresszust, melyről tán Veres ur is hallott valamit harangozni, mely a fennérintett 1851-ik évi szabályzatot munkálatai alapjául felvevén a lehető legtökéletesebb hitközségi szervezetet dolgozta ki és 1869. évi február 23-án báró Eötvös Józsefnek e szavakkal nyújtotta át:

»Kegyeskedjék nagyméltóságod odahatni, hogy a törvényhozás legközelebbi ülészakában törvény alkottassék, mely a mai hitfelekezetünknek, a mi hitfelekezetünk közegei és községi testületeinek is ugyanazon önkormányzati jogot és általában az állam, a törvényhatóságok és politikai községekkel szemközt ugyanazon jogokat biztosítja, mint a milyenek az országban létező elismert, u. n. bevett vallásfelekezeteket illetik.«

A miniszter pedig az említett szervezeti szabályokat ezen szavakkal vette át:

»Én a kongresszus által kidolgozott szervezeti szabályokat ő felségéhez fogom helybenhagyás végett felterjeszteni. Mi az önök által kifejezett óhajt illeti, azt igen szívesen teljesítendem és meg vagyok győződve, hogy a törvényhozás a zsidó hitfelekezet önkormányzati szervezését is örömmel fogja törvényei sorába felvenni, ép úgy, mint az ezen hazában élő minden polgár vallási egyenjogusítását.«

S mi történt ezután? A kongresszus által hozott szervezeti szabályok még 1868-ben ő felsége által tényleg helybenhagyattak és a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 29490/69. sz. rendeletével tényleg életbe is léptek és az izraelita hitközségek 1870. évi márczius 18-káig ezek szerint szervezkedtek is tényleg. De akkor egynehány orthodox hitközség folyamodott az életbeléptetés ellen az országgyűléshez és ez ennek folytán az 1870. évi márczius 18-án hozott határozatával kimondá, hogy ezen szervezeti szabályok nem kötelezők, hogy az izraelita hitközségek nem kényszeríthetők azok életbeléptetésére!

Tehát a zsidó hitközségek birtak már Magyarországon tényleg kitűnő szervezettel, mely királyi helybenhagyást is nyert, de az országgyűlés hatályon kívül helyezte egy-két tulzó orthodox rabbi kérelmére, a nélkül, hogy az akkori és újabb ismételt felszólalások és kérelmek daczára a törvényhozás legkevésbé is indítatva érezte volna magát a bajon mai napig is segíteni.

Nem komikus-e tehát, midőn ezek után most a merőben tudatlan orosházi pap ott az országgyűlésen olyanokat beszél összevissza, hogy miért nem kéri szervezetük megerősítését a kormánytól maguk a zsidók?

Bizony nem is lehet sehol sem a világon büntetlenül annyi sületlenséget összevissza hadarázni, mint minálunk, hol oly »ártatlanságokat« választanak országgyűlési képviselőknek, mint a milyeneknek Veres ur is egyik kitűnő példánya, ki a legközönségesebb ismeretek hiányával szól ily tárgyhöz, mintha otthon, falujában tárná ki

falusi tudományát, melynek quinteszszenciája, hogy »ne vegyetek búzát a Kóbi meg a Samu zsidótól«, s nem mintha országgyűlésen beszélne, hol »szakértő« nyilatkozatait megörökítik.

Nem mondjuk, hogy bárkinek is tudnia kell mindezeket. Nem! Lehet valaki másképp igen tudományos ember, ha épen a magyar-zsidók szervezkedési történetét, azt, mikép lapdázta velük ebben a dologban is, nem is tudja. De mihelyt hozzászól valaki nyilvánosan, országgyűlésen, megkövetelhetni tőle, hogy nézzen utána, mert különben állításai és szemrehányásai a legüresebb szidalmak, a legalptalanabb rágalomok bélyegét viselik magukon, mint Veres uré is. kinek majdnem minden szava a tényleges állapotnak, az illető körülmény korábbi történetének nemcsak meg nem felel, de azzal homlokegyenest ellentétben álló lelkiismeretlenség.

Az általunk itt röviden előadott, a magyar-zsidók szervezési szabályaira vonatkozó történetre nézve azt lehetne felhozni, hogy még is csak maguk a zsidók okai annak, ha eddig nincs megállapodott szervezetük, miért folyamodott ellene az a néhány orthodox izr. hitközség? Hát hiszen a középiskolai törvény ellen többen folyamodtak katolikusok és protestánsok részéről egyaránt, a lelkészek az országgyűlésen kevés kivétellel ellene is szavaztak, de azért még is törvényerőre emelkedett. Ép úgy kellett volna eljárni az izr. kongresszus szervezeti szabályaival is. Az országgyűlésnek nem kellett volna tekintetbe venni e folyamodásokat, mert önként egy kalap alá csak nehezen lehet hozni egy dologban nemcsak zsidókat, hanem másokat is. De a bevégzett ténybe bele kellett volna nyugodniok a elégedetlen orthodox hitközségeknek is s idővel jónak és helyesnek találták volna e szervezetet, a mint a középiskolai törvénynél is látva, hogy az ördög nem oly fekete, mint a milyennek festették, ma már igen sok barátja van azok közt is, kik életbeléptetését ellenezték.

Ki kell itt még emelnünk azon tényt, hogy habár az 1868—1869 iki izr. kongresszus alkotta szervezeti szabályok az országgyűlés által kötelező erejűktől megfosztattak: az országnak majdnem minden neolog izr. hitközsége tényleg még is ezek szerint van szervezve; rabbi-knak csak az ezekben előirt minősítéssel bírók választatnak, az anyakönyvek pedig ezek értelmében a legpontosabban vezetettek, a mi nem zárja ki azt, hogy Máramarosmegyében, a hol csupa orthodox van, ez nem történik. Hanem ebben sem állnak ám a máramarosi zsidó hitközségek egyedül, mert nagy Bihar- és Aradmegyében akárhány kisebb román hitközség volt az utóbbi időkig, hol a gatyában járó oláh pópának kisebb gondja is nagyobb volt annál, mintsem hogy rendes anyakönyveket vezessen, egészen eltekintve attól, hogy ezek, a hol vezetik is, nem az állam hivatalos magyar nyelvén, mint a zsidók, hanem oláhuul teszik. De azért nem merik bántani, mert hát ezek nemzetiséget alkotnak és nyugtalanodhatnak, azonban a védtelen zsidó, ha magyar is, »csak zsidó«, kinek hangosan prüsszentenie sem szabad, mivel különben már nem is »csak zsidó«, hanem »kihívó, szemtelen« zsidó!

HIREK.

— Az ujpesti vallásalapítás vége. A Szerényi-féle vallásalapítás e napokban adta ki utolsó páráját. A nagy reklámmal kezdeményezett agitáció, mely már komolyabb jelleget öltött, a mennyiben Trefort ur is beleavatkozott bizonyos jó tanácsokkal, most hirtelen megszűnt ugyancsak Trefort vallás- és közoktatásügyi miniszter köz-

benjárása folytán. Az új vallásalapító társaság ugyanis alapszabályokat vagyis »hitelveket« dolgozott ki, melyeket a vallás- és közoktatási miniszteriumnak jóváhagyás végett elterjesztettek. Trefort ur ez alapszabályokat véleményadás végett áttette az izr. központi iroda elnökségéhez, a ki — S c h w a g e r Martin ur lévén az elnök — természetesen nem tudta miként vélekedjék, hát azt válaszolta a szegény, hogy ő ehhez nem ért. Erre a miniszter a budapesti izr. hitközség elöljáróságához fordult és itt a helyes választ meg is adták a miniszter urnak. Azt felelték ugyanis, hogy olyan községet nem tűrhetnek kebelükben, melynek hitelvei olyan erkölcstelen kuforrásból erednek, mint a milyen az újpesti exrabbinus szédelgésre alapított vallás vállalata. A miniszter ez értesítés nyomán megtagadta a jóváhagyást és visszautasította az új vallás alapszabályait. Most nem marad egyéb hátra, mint e miniszteri határozat ellen appellálni és miután a földön ez ügyben magasabb forum nincsen, csakis az Isten segítheti a poruljárt ujitókat, a mit azonban kötve hiszünk, mert az Isten az 1873-iki katasztrófák után nem igen kedvez a svindli-vállalatoknak.

— **Dr. Kovács Zs. püspök.** Marczaliban diszes bandériummal, diadalkapuval, taraczklovésekkel fogadták dr. K o v á c s Zsigmond veszprémi püspököt, ki szerdán osztotta ott a bérnialást. Megérkezése estéjén fáklyászenét is rendeztek, ezt megelőzőleg pedig a különböző hatóságok és testületek tisztelegtek. Ezek közt volt a zsidó hitközség küldöttsége is, melynek szónoka dr. Mitzger Miksa, a hitközség köszönetét fejezte ki ama pásztorlevélért, melyet a püspök a zsidóellenes zavargások idején közzébocsátott. Kovács Zsigmond püspök örömet nyilvánítá válaszában, hogy Marczaliban nem volt szükség ama pásztorlevélre, mert itt a felekezetek békés egyetértésben élnek; aztán megjegyzé, hogy nemcsak mint főpásztor, hanem mint ember is kötelességének tartotta ama pásztorlevél kibocsajtását, s egész életén át fájni fog lelkének, hogy szülőhelyén, Zala-Egerszegen, a faj- és vallásellenes izgatás oly nagy mérveket öltött; az értelmiség beleegyezése nélkül történt ugyan, de azt a foltot semmi sem fogja Zala-Egerszegről lemosni. Abban az időben — folytató az egyháznagy — sok anonym levelet kapott, melyekben azzal vádolták, hogy a zsidók szolgálatában állott; de e levelek csak megerősíték ama nézetében, hogy az antiszemitizmus csak czégér, mely alatt a lázongás más osztályra is át fog csapni. Végül azt mondá a tisztelgőknek, hogy legyenek nyugodtak, ne legyenek nagyon érzékenyek s remélhetőleg jól fog minden ismét menni.

— **Neudtvich Károly és Szász Károly.** Neudtvich Károly antiszemita népbolondító ur e héten megint cikkezett az ő leibzurnáljában, a »Függetlenség« című szennylapban. A cikk tárgyát Szász Károlynak nyilatkozata képezi, mely szerint az antiszemitizmus — fekély. Neudtvich csodálkozik a fölött, hogy Szász Károly oly hirtelen átcsapott, miután ezelőtt két évvel egy találkozás alkalmával szörnyen szidta a zsidókat, kik őt és Trefort miniszter urat »tisztátalan állatnak« tartják és eltörték az edényt, melyből az utóbbiak ettek. Szász Károly ur e mese kapcsán még arról is biztosította Neudvichet, hogy Trefort szintén utálja a zsidókat. Mindezeket ma szemére lobbantja Szász Károlynak és kérdi tőle, miért változtatta meg nézeteit? Szász Károly a kérdésre eddig nem válaszolt s miután nekünk nincs okunk Szász Károly urat védelmezni, mi egyszerűen regisztráljuk e furcsa históriát.

— **N.-Bajomról** írják nekünk: B ö h m Dávid, Somogy megye egyik legbecsültebb férfia, a nagybajomi zsidó hitközség elnöke, bérlő és gőzmalomtulajdonos, í. hó 4-én helyeztetett öröknyugalomba. A boldogult iránti

általános tisztelet az ezernél többre rugó gyászoló közönség részvételén kívül az által is nyert kifejezést, hogy a református eklézsia kiharangoztatta, az ipartársulat és az ifjuság valláskülönbség nélkül testületileg fáklyákkal és zászlókkal kivonult, a kaposvári rabbinus dr. Rosenberg és a nagybajomi ref. lelkész Csire István pedig szivreható szónoklatokkal búcsuztatták el a gyászoló családtól, a nagyszámu rokonok és barátoktól. A boldogult tiszta jelleméről és jótékonyágáról jóval a megye határain túl is ismeretes volt. Hír szerint veje, Böhm Ignác, hitközségi elnök és fia Böhm Nathán, egy a boldogulthoz méltó alapítvány által fogják emléket örökidőkre biztosítani. Áldott is legyen emléke!

— **Komlóssy Ferencz** antiszemita képviselőt nagy kitüntetés érte. Az esztergomi primás plebániát adott neki, valószínűleg azon szép szolgálatok fejében, miket Komlóssy teljesített, midőn a képviselőházban nemcsak a zsidók, hanem a protestánsok ellen is a leghitványabb kifejezéseket szórta. Komlóssy kétségtelenül káriert fog csinálni és a hierarchia létráján talán még a püspökig is felviheti, ha tovább is oly szemérmetlenül rugdalózik minden ellen, a mi nem róm. katolikus. K ö l e s d községe lesz szerencsés Komlóssy ajkáról hallani a szent szót, mely tótos kiejtése daczára is hatásos lesz e magyar községben. Hogy ki lesz az új plebános ur szakácsnéja, még nem tudatik. Pedig erre sokan kíváncsiak, kik tudják, hogy Komlóssy fiatal ember és szereti a — pesenyét.

— **Az antiszemita pártkör nyilatkozata.** E héten Ónody Géza és Andreánszky Gábor nyilatkoztak. De e nyilatkozatban alig ha lesz köszönet, mert annyi stylaris és logikai képtelenséget egyhamar nem lehet tiz sorban összeszorítva találni, mint az irmagnak marad két nagy »társelnök« nyilatkozatában. Azzal kezdik ugyanis, hogy a hirlapi támadások tárgyában értekezletet tartottak, melyben elhatározottak, hogy a pártkör ellen intézett támadások alaptalan vádak és üres állítások«. Hát nem nevetséges, hogy az antiszemiták értekezletén »elhatározzák«, hogy az ellenük emelt vádak üres állítások? Ha csakugyan üres állítások, akkor tessék czáfolatot »elhatározni«, mert különben senki se hiszi el önöknek, hogy »a támadások csak alaptalan vádak«.

— **Dr. Rosenberg Sándor** volt kaposvári rabbit A r a d o n választották meg rabbinak e héten. Dr. Rosenberg Sándor jó magyar szónok, a ki kiváló tehetségénél fogva is méltó utóda lesz kitünő elődének Steinhart E. volt rabbinak. Az aradi izr. hitközség, mely Magyarország legegőbbkelőbb hitközségeinek egyike büszke lehet választására. A magyarosodás buzgó apostolt talált dr. Rosenberg rabbinban, a kinek főleg ezen a német vidéken nagy és fontos missziója van.

— **A római Gettó lerombolása** munkájával nagyon szaladnak s így nemsokára a zsidóüldözések eme legrégibb emléke is eltűnik a föld színéről. A szabadelvű olasz király ezzel leróttá a haladás korszakának tartozó adóját és az olaszországi zsidók most már meg lesznek kimélve attól a látványtól, mely őket egy sötét és szomorú idő zaklatásaira emlékeztette.

— **Tollrajzok** című munka, melynek legközelebbi megjelenése e hónapra jelezve volt, a szerző elfoglaltsága folytán még el nem készült. Azon hitközségi elnökök, kik hitközségeik történetét a múben közölni kívánnák, sziveskedjenek az adatokat az »Egyenlőség« szerkesztőségének beküldeni.

— **Maimuni és az iszlam.** „Bölcsészettudori értekezés“. Ez a czime egy 30 oldalra terjedő érdekes füzetnek, mely dr. R o s e n s t e i n Mór tollából került ki e napokban. A fiatal szerző munkája szorgalomra, izlésre

és ügyességre vall. Legközelebbi számunkban közlünk belőle mutatványt.

— Az izr. siket-némák országos intézetének folyó év június hó 14-én (vasárnap) d. e. 10 órákor az intézeti teremben (VII. ker., Bethlen-tér 7. sz. a.) tartandó ünnepélyes évi zárvizsgájára ezennel van szerencsém tiszteletteljesen meghívni. Budapesten, 1885. évi június hóban. A vezénylő bizottság. nevében: Neuwelt Ármin, elnök.

Előfizetési felhívás!

Azon tisztelt előfizetőket, kiknek előfizetésük lejárt, tisztelettel kérjük, előfizetéseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8	frt.
Félévre	4	,
Negyedévre	2	,

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker., Hajnal-utca 2. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

H I R D E T É S E K.

28. csoport a kiállításban.

Az érintett tessék figyelmébe!

Nagyszerű butor-eladás.

A helyiség átalakítása végett a nagyszerű butor-raktár mélyen a bevásárlási ár alatt eladva lesz. Nagy raktár szabadalmazott gyermeköltöző szekrényekben fürdő-berendezéssel és mázolt előszoba-berendezésekben.

TERNÓ! TERNÓ! TERNÓ!

Budapesten 6000 forintos ternó!

Budapest, IX, kerület, Ferencz-utca 4. sz. 9. ajtó szám alatt lakó Hochstein Mátyás, szabó, ezennel köztudomásra adom, hogy Isten kegyelme és a híres matematikus Mihalik János ur szives segedelme által hirtelen meggazdagodtam, mivel ezen ügyes, nemesszívü számfejtő által velem közölt **1, 9, 12 számokra**, melyek Lentsch Ferencz ur lottógyűjtő déjében Budapest, IX. Templom- és Liliom-utca sarkán 1 frt 25 krral meg voltak téve, a f. hó 3-án megtörtént brünni húzásban

6000 forintos ternót

nyertem, mely összeget folyó hó 5-én Mihalik János ur közbenjárásával, adó- és bélyegilleték levonta után a budapesti m. kir. lottópénztárnál a fővármházban már fel is vettem. Kimondhatlan örömem és jóltevőm Mihalik János ur iránti véghetetlen hálaérzésem legcsekélyebb jelül közhírré teszem e boldogító esetet. Tudja meg mindenki, hogy Mihalik János ur a legbölcsebb ternó-kiszámító, hogy nagy képessége és tudományának teljes erejével mindenkor oda működött, hogy a szenvedő emberiség részére a szegénység, nyomor- és inség helyett gazdagságot és jólétet varázsoljon elő! A kiszámítási képesség, a legdicsőbb eredmény Mihalik János ur elhibázhatlan, szerencsés ternó-számképleteiben érte el tetőpontját! Szivem legmélyéből óhajtom, áldja meg az ég minden jóval tekintetes Mihalik János urat! Éltesse az Isten még soká nemeslelkü jóltevőmet, ki rajtam is, mint már számtalan embertársamon bebizonyította, mily dicső páratlan eredményt érhet el egy az általános jóllét érdekében működő férfi azon buzgó fáradhatatlan tevékenységével, melyet szerencseszámok összeállítására fordít. Az Isten tartsa meg Mihalik urat még sok évekig, hadd vállalják még számtalanok boldogítására, hadd gazdagodjék meg általa még sok inség és nyomor közt sinlődő szegény embertársam, hadd juttasson mindenkit kitűnő, elhibázhatlan számképletei által oly nagyszerű eredményhez, mint juttatott engem, szegény mesterembert. — Szegény és gazdag ne késsen sokáig, hanem kérje ki mindenki Mihalik ur elmaradhatlan ternó-számjait. A fentmondottak valódiságáról mindenki az alólirottól vagy fentnevezett lottógyűjtő urtól biztos felvilágosítást nyerhet. Köszönetem ismételt nyilvánításával maradtam Mihalik urnak örökké halás tisztelője

Hochstein Mátyás, szabó.

Budapest, Ferencz-utca 4-ik szám, 9-ik ajtó.

Az országos kiállításra Budapestre jövőkne mulasszák el **Mihalik János urat, Kerepesi-ut 74. sz., I. em., 7. ajtó** azonnal felkeresni. Kérdő levelekhez kéretik 3 darab 5 kros bélyeget csatolni válasz-adásra.